

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

CET OUVRAGE A BÉNÉFICIÉ DU SOUTIEN DES
PROGRAMMES D'AIDE À LA PUBLICATION DE
L'INSTITUT FRANÇAIS.

ACEASTĂ CARTE A APĂRUT CU SPRIJINUL
PROGRAMELOR DE PUBLICARE
ALE INSTITUTULUI FRANCEZ.

Pierre Lemaitre

La revedere acolo sus

Traducere din franceză de Tristana Ir

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactor:
Domnica Drumea

Coperta colecției: Faber Studio
Foto copertă: Guliver/Getty Images/ © Mansell

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Eugenia Ursu

Corectură:
Georgiana Paraschiv
Mihai Nacu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LEMAITRE, PIERRE

La revedere acolo sus / Pierre Lemaitre ; trad.:
Tristana Ir. - București : Editura Trei, 2014
ISBN 978-973-707-947-3

I. Ir, Tristana (trad.)

821.133.1-31=135

Titlul original: AU REVOIR, LÀ-HAUT
Autor: Pierre Lemaitre

Copyright © Éditions Albin Michel, 2013

Copyright © Editura Trei, 2014
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro
ISBN: 978-973-707-947-3

Lui Pascaline

Pentru fiul meu Victor, cu dragostea mea

„Îți dau întâlnire în ceruri, unde sper că
Dumnezeu ne va reuni. La revedere acolo sus,
draga mea soție...”

Ultimele cuvinte scrise de JEAN BLANCHARD,
4 decembrie 1914

Noiembrie 1918

Cei care credeau că războiul avea să se termine în curând erau cu toții morți de multă vreme. Tocmai din pricina războiului. Astfel că, în octombrie, Albert primi cu destulă neîncredere zvonurile care anunțau un armistițiu. Nu le dădu mai multă crezare decât propagandei de la început care susținea, de pildă, că gloanțele nemțotelor erau așa de moi, că se striveau ca niște pere mălăiețe de uniforme, stârnind hohotele de râs ale regimentelor franceze. În patru ani, Albert văzuse o groază din ăștia, tipi morți de râs după ce încasaseră un glonț german.

Își dădea prea bine seama că refuzul lui de a crede în iminența unui armistițiu ținea mai ales de magie: cu cât aștepti mai mult pacea, cu atât mai puțin iei de bune veștile care o anunță, așa, ca să alungi răul. Numai că, zi după zi, informațiile acestea sosiră în valuri din ce în ce mai dese și că, de peste tot, oamenii se-apucară să repete că războiul avea să se sfârșească cu-adevărat. Unde mai pui că se găseau unii care să susțină, de nu-ți venea să crezi, necesitatea lăsării la vatră a sodaților mai bătrâni ce se târau pe front de ani de zile. Când armistițiul deveni în sfârșit o perspectivă rezonabilă, speranța de a scăpa cu

viață începu să-i muncească pe cei mai pesimiști. Drept care, în ceea ce privea ofensiva, nimeni nu prea mai avea chef de așa ceva. Se spunea că Divizia 163 Infanterie avea să încerce să forțeze trecerea de cealaltă parte a râului Meuse. Unii mai vorbeau și-acum să se ia la harță cu dușmanul, dar, în mare, așa cum se vedeau lucrurile de jos, de lângă Albert și camarazii lui, de la victoria aliaților în Flandra, de la eliberarea orașului Lille, de la înfrângerea austriecilor și de la capitularea turcilor, soldățeimea era mult mai puțin frenetică decât ofițerii. Izbânda ofensivei italiene, englezii la Tournai, americanii la Châtillon... se vedea că erau pe calea cea bună. Grosul unității se-apucă să tragă de timp și o linie de despărțire foarte clară apără între cei care, asemenea lui Albert, ar fi așteptat cu plăcere sfârșitul războiului, așezați acolo liniștiți cu raniță cu tot, stând la fumat și scris răvașe, și cei care ardeau să profite de ultimele zile ca să se mai ia nițel la omor cu nemțoteii.

Această linie de demarcație corespundea exact celei care îi despărțea pe ofițeri de toți ceilalți oameni. Nimic nou sub soare, își spunea Albert. Șefii voiau să câștige cât mai mult teren cu puțință, doar ca să se prezinte în poziție de forță la masa negocierilor. Mai că nu erau în stare să susțină că treizeci de metri cuceriti pot cu-adevărat să schimbe sfârșitul războiului și că muritul astăzi e chiar mai cu folos decât muritul în ajun.

Din categoria aceasta făcea parte locotenentul d'Aulnay-Pradelle. Vorbind despre el, toată lumea uita prenumele, particula, „Aulnay“-ul, liniuța și spunea pur și simplu „Pradelle“, știind că asta îl scotea din minți. Nimeni nu risca nimic, căci își făcuse o datorie de onoare din a nu o arăta vreodată. Reflex de clasă. Lui Albert nu-i

plăcea de el. Poate pentru că era frumos. Un tip înalt, subțirel, elegant, cu un păr bogat și ondulat, de un castaniu întunecat, nas drept, buze delicate, cu un contur admirabil. Și ochii de culoare albastru-închis. Pentru Albert, o adevărată față de cur. Iar pe lângă toate acestea, părea mereu furios. Un individ fără pic de răbdare, care nu știa s-o ia ușurel: accelera sau frâna; nu exista cale de mijloc. Mergea cu un umăr împins înainte, de parcă ar fi vrut să dea mobilele la o parte, se apropia de tine în grabă și se așeza brusc, așa îi era ritmul obișnuit. Amestecul acesta era chiar ciudat: cu alura lui aristocratică, părea teribil de civilizată și, totodată, profund brutal. Cam ca războiul. Poate de aceea îi și mergea atât de bine. Plus un spate lat, din pricina vâslitului, fără îndoială, și-a tenisului.

Lui Albert nu-i plăceau nici perii lui. Peri negri, peste tot, până și pe falange, cu smocuri care i se șteau din guler chiar sub mărul lui Adam. Pe vreme de pace, fără îndoială că se râdea de mai multe ori pe zi, ca să nu pară ciudat. Cu siguranță că se mai găseau unele muieri pe care toți perii aceștia le dădeau pe spate, izul acesta de mascul, sălbatic, viril, oarecum spaniol. Numai la gândul că Cécile... În sfârșit, chiar dacă n-ar fi pomenit-o pe Cécile, Albert nu-l putea suferi pe locotenentul Pradelle. Și, mai ales, nu avea încredere în el. Pentru că îi plăcea să atace. Îi plăcea pe bune să ia cu asalt, să năvălească, să cucerească.

De ceva vreme, tocmai, era încă și mai puțin sprinten decât de obicei. Se vedea că perspectiva unui armistițiu îl deprima teribil, îi tăia din elanul patriotic. Gândul că războiul avea să se sfârșească îl omora pe locotenentul Pradelle.

Dădea dovadă de niște îngrijorătoare nerăbdări. Lipsa de însuflețire a trupei îl necăjea rău de tot. Când

bătea tranșeele și se adresa oamenilor, degeaba punea în vorbele lui tot entuziasmul de care era în stare, degeaba evoca strivirea dușmanului căruia o ultimă rafală avea să-i dea lovitura de grație, nu mai obținea decât niște mormăieli destul de neclare, tipii își clătinau grijulii scâfârlile moțâind de-a-n picioarele. Nu era numai teama de-a muri, era gândul de a muri acum. Să mori ultimul, își spunea Albert, era ca atunci când mureai primul, cea mai mare tâmpenie.

Or, era tocmai ceea ce avea să se întâmple.

Dacă până atunci, în așteptarea armistițiului, zilele erau destul de liniștite, totul o luase brusc razna. Un ordin picase de sus, cerând ca oamenii să se ducă să supravegheze mai îndeaproape ce făceau nemțoteii. Cu toate acestea, nu era nevoie să fii general ca să-ți dai seama că făceau același lucru ca francezii, așteptau sfârșitul. Degeaba, trebuiau să se ducă să vadă. Din acel moment, nimeni n-a mai izbutit să reconstituie în mod exact înălțuirea evenimentelor.

Ca să îndeplinească misiunea aceasta de recunoaștere, locotenentul Pradelle îi alege pe Louis Thérieux și pe Gaston Grisonnier, greu de spus de ce, un tânăr și un bătrân, poate îmbinarea vigoriei și a experienței. Oricum, niște calități fără niciun rost, pentru că ei nu supraviețuiau nici măcar o jumătate de ceas după ce fură desemnați. În mod normal, n-ar fi avut de ce să meargă prea departe. Trebuiau să se ducă pe o linie spre nord-est, iar apoi, după vreo două sute de metri, să taie cu foarfeca pe ici, pe colo, să se târască după aceea până la al doilea șir de sârmă ghimpată, să arunce un ochi și să se întoarcă spunând că totul era în ordine, dat fiind faptul că nu era nicio îndoială că nu era nimic de văzut. De altfel, cei doi

soldați nu-și făceau griji că se duceau așa de aproape de dușman. Datorită statu-quoului din ultimele zile, chiar dacă îi zăreau, nemțoteii aveau să-i lase să privească și să bată cale-ntoarsă, așa, ca într-un soi de distracție. Numai că în momentul când înaintau, îndoiți cât de mult puteau de șale, cei doi observatori fură luați la ochi ca niște iepuri. Se auzi șuierul gloanțelor, trei, și apoi o tăcere adâncă; pentru dușman, problema era rezolvată. Imediat, toți încercară să-i vadă, dar, cum plecaseră înspre nord, nimeni nu zărea locul unde căzuseră.

În jurul lui Albert, toată lumea își ținu răsuflarea. Apoi se auziră strigăte. Niște nemernici. Nemțoteii sunt mereu la fel, ce neam ticălos! Niște barbari etc. Bașca un tânăr și un bătrân! Chestia aceasta nu schimba nimic, dar în mintea tuturor, nemțoteii nu se mulțumiseră să omoare doi soldați francezi, odată cu ei doborâseră două embleme. Pe scurt, o adevărată furie.

În minutele care urmară, cu o promptitudine de care abia îi știau în stare, din spate, artileriștii aruncară câteva rafale de 75 peste liniile germane, de-ți venea să te întrebi cum de aflaseră.

Și apoi, lucrurile o luară razna.

Nemții replicară. Francezii nu avură nevoie de mult timp ca să adune pe toată lumea. Aveau să le-o plătească ei tâmpiților. Era pe 2 noiembrie 1918. Nimeni n-o știa încă, dar nu mai erau nici zece zile până la sfârșitul războiului.

Și, mai mult, să ataci de ziua morților. Degeaba încearcă oamenii să nu se lege prea mult de simboluri...

Și iată-ne din nou cu toate cele-n cârcă, se gândi Albert, gata să ne urcăm pe eșafoduri (așa li se spunea scărilor folosite pentru ieșitul din tranșee, halal perspectivă) și

să ne aruncăm cu capul înainte spre liniile dușmane. Băieții toți, în șir indian, încordați ca niște arcuri, se chinuiau să-și înghită saliva. Albert era al treilea, după Berry și tânărul Péricourt care se întoarse ca pentru a se convinge că toată lumea era acolo. Privirile li se întâlneau, Péricourt îi zâmbi, un zâmbet de copil care se pregătește să facă o glumă bună. La rândul lui, Albert încercă să-i zâmbească, dar nu reuși. Péricourt se întoarse la poziția lui. Așteptau ordinul de atac, febrilitatea era aproape palpabilă. Scandalizați de purtarea nemțoteilor, soldații francezi se concentrau acum pe furia lor. Deasupra tuturor, obuzele brăzdau cerul în ambele sensuri și zdruncinau pământul până în tranșee.

Albert se uită peste umărul lui Berry. Cocoțat pe un mic avanpost, locotenentul Pradelle scruta cu binoclul liniile dușmane. Albert intră din nou în șir. Dacă n-ar fi fost atât de mult zgomot, ar fi putut să se gândească la ceea ce îl sâcăia, dar șuierele ascuțite veneau unele după altele, întrerupte de explozii care te făceau să tremuri din cap până în picioare. Mai concentrează-te dacă poți, în asemenea condiții.

Deocamdată, băieții sunt în așteptarea ordinului de atac. Prin urmare, e un prilej bun ca să-l observăm pe Albert.

Albert Maillard. Era un băiat subțirel, cu un temperament ușor limfatic, discret. Vorbea puțin, se înțelegea bine cu cifrele. Înainte de război, era casier la o filială de la Banque de l'Union din Paris. Nu-i prea plăcea ce făcea, dar rămăsese acolo din pricina mamei. Doamna Maillard nu avea decât un băiat și se dădea în vânt după șefi. Așa că, bineînțeles, cu Albert ajuns șef de bancă, ba bine că nu, se entuziasma pe dată, convinsă că avea,

„cu deșteptăciunea lui“, să ajungă repede în vârf. Pofta aceasta exacerbată pentru autoritate îi venea de la taică-său, ajutor de subșef de birou la ministerul Poștelor, care vedea în ierarhia administrației sale o metaforă a universului. Doamnei Maillard îi plăceau toți șefii, fără excepție. Nu se uita nici câți bani făceau, nici de unde veneau. Avea poze cu Clémenceau, Maurras, Poincaré, Jourès, Joffre, Briand... De când îl pierduse pe bărbatu-său care comanda o escuadă de supraveghetori în uniformă la muzeul Luvru, oamenii importanți îi provocau niște senzații nemaipomenite. Albert n-avea niciun chef de bancă, dar o lăsase să trăncănească, așa se descurca el cel mai bine cu maică-sa. Începuse totuși să-și facă planuri. Voia să plece, îl bătea gândul să se ducă în Tonkin, nimic precis, e-adevărat. În orice caz, să nu mai fie contabil, să facă altceva. Dar Albert nu era un tip zglobiu, totul îi cerea timp. Și, foarte repede, apăruse Cécile, dragoste mare dintr-un foc, ochii lui Cécile, gura lui Cécile, zâmbetul lui Cécile și apoi, fatalmente, mai târziu, țățele lui Cécile, curul lui Cécile, cum naiba să te mai gândești la altceva.

Nouă, astăzi, Albert Maillard nu ne pare foarte înalt, un metru și șaptezeci și trei, dar pentru vremea lui era bine. Fetele se uitaseră cândva la el. Cécile mai ales. În sfârșit... Albert se uitase mult la Cécile și, la un moment dat, tot fiind privită așa, aproape tot timpul, bineînțeles că băgase de seamă că el exista și, la rândul-i, îl privise și ea. Albert avea un chip înduioșător. În bătlia de pe Somme, un glonț îl ciupise la tâmpla dreaptă. Îi fusese foarte frică, dar se alesese doar cu o cicatrice ca o paranteză care îi trăgea ușor ochiul într-o parte și care îi dădea un aer interesant. În următoarea permisie, Cécile, visătoare și sedusă, îl mângâiasc cu vârful arătătorului,

lucru care nu-i picase bine. Copil fiind, Albert avea o fețișoară palidă, aproape rotundă, cu niște pleoape grele ce-i dădeau un aer de Pierrot trist. Doamna Maillard își lua și ultima bucată de la gură ca să-i dea lui carne roșie, convinsă fiind că era palid pentru că nu avea destul sânge. Degeaba îi explicase Albert de mii de ori că una n-avea legătură cu alta, maică-sa nu era genul care să-și schimbe cu una, cu două părerea, găsea mereu exemple, motive, îi era groază să nu aibă dreptate, chiar și în scrisori se întorcea la lucruri care se întâmplaseră cu ani în urmă, era cu adevărat greu de îndurat. Mai că-ți venea să te întrebi dacă nu cumva din pricina aceasta se înrolase Albert încă de la începutul războiului. Când aflase, doamna Maillard țipase din toți răunchii, dar era o femeie atât de demonstrativă, încât n-aveai cum să descâlcești la ea ce ținea de spaimă și ce ținea de teatru. Urlase, își smulsese părul și-și revenise repede. Fiindcă avea o concepție destul de clasică despre război, se convinsese rapid că Albert, „cu deșteptăciunea lui“, avea fără întârziere să strălucească, să urce în grad, îl vedea pornind la atac, în prima linie. În mintea ei, Albert împlinea o acțiune eroică, devenea pe dată ofițer, căpitan, comandant, ba chiar general, sunt lucruri care se întâmplă în vreme de război. Albert o lăsase să trăncănească și-și făcuse bagajul.

Cu Cécile a fost altă poveste, cu totul alta. Războiul n-o speria. În primul rând, era o „datorie patriotică“ (Albert a fost surprins, n-o auzise niciodată pronunțând asemenea cuvinte), iar în al doilea, nu exista niciun motiv să-i fie frică, era aproape o formalitate. Toată lumea o spunea.

Cât despre Albert, el se cam îndoia de ce zicea lumea, dar Cécile era până la urmă cam ca doamna Maillard, cu

greu își schimba părerile. Dacă te luai după ea, războiul avea să fie un foc de paie. Albert mai că o credea; orice ar fi spus Cécile, cu mâinile acelea, cu gura aceea, cu toate acelea, lui Albert ea-i putea spune orice. N-ai cum să înțelegi dacă n-o cunoști, se gândea Albert. Pentru noi, Cécile e o fată drăguță, atât și nimic mai mult. Pentru el, era cu totul altceva. Fiecare por al pielii sale, a lui Cécile, era constituit dintr-o moleculă specială, răsuflarea ei avea un parfum special. Avea ochii albaștri, lucru care, mda, vouă nu vă spune nimic, dar pentru Albert ochii aceia erau un hău, o prăpastie. De pildă, gândiți-vă la gura ei și puneți-vă o clipă în locul lui, al lui Albert al nostru. De la gura aceasta primise niște săruturi atât de fierbinți și duioase, care îi stârneau pânțele de stătea să răbufnească, îi simțise saliva curgând în el, o băuse cu atâta patimă, fusese în stare de asemenea minuni, încât Cécile nu era doar Cécile. Era... Așa că putea să susțină că or să termine cu războiul dintr-un foc, de câte ori nu visase Albert că Cécile îl dă gata dintr-un foc...

Bineînțeles că astăzi nu prea mai gândea la fel. Știa că războiul nu-i altceva decât o enormă loterie cu gloanțe adevărate în care dacă supraviețuiești vreme de patru ani e o adevărată minune.

Și să termine îngropat de viu la câteva ancabluri de sfârșitul războiului, pe bune că ar fi culmea.

Cu toate acestea, tocmai așa o să se întâmple.

Îngropat de viu, micuțul Albert.

„Ghinionul, bată-l vina“, cum ar spune maică-sa.

Locotenentul Pradelle s-a întors spre trupa lui, privirea i s-a împlântat în ochii primilor oameni care, la dreapta și la stânga lui, se uită țintă la el de parcă ar fi Mesia. A dat din cap și a tras aer în piept.

Câteva minute mai târziu, ușor îndoit de spate, Albert aleargă într-un decor de sfârșit de lume, înconjurat de obuze și gloanțe șuierătoare, strângându-și arma din răputeri, călcând apăsător, cu capul între umeri. Pământul e jilav sub bocanci, pentru că a plouat mult în ultimele zile. În juru-i, sunt unii care urlă ca niște smintiți, ca să uite de ei, ca să-și dea curaj. Alții, dimpotrivă, înaintează ca și el, concentrați, cu frica-n mațe, cu gâtulejul uscat. Toți se năpustesc spre dușman, înarmați cu-o furie fără întoarcere, cu o dorință de răzbunare. De fapt, poate că e un efect pervers al vestirii armistițiului. Au îndurat atâtea și atâtea, încât, văzând că războiul se sfârșește așa, cu atâtea prieteni morți și atâtea dușmani vii, mai că au chef de un masacru, ca să se termine odată totul. Ar omorî pe oricine.

Chiar și Albert, terorizat de gândul morții, l-ar stâlci în bătaie pe primul venit. Or, a dat peste ceva piedici; pe când alerga, a fost nevoit să se abată spre dreapta. La început, a urmat linia fixată de locotenent, dar, date fiind gloanțele șuierătoare și obuzele, bineînțeles că oricine ar lua-o în zigzag. Cu atât mai mult cu cât Péricourt, care înainta chiar în fața lui, numai ce-a fost secerat de un glonț și i s-a prăbușit la picioare, Albert abia a avut vreme să sară peste el. Își pierde echilibrul, mai aleargă câțiva metri din inerție și cade peste corpul bătrânului Grisonnier, a cărui moarte, neașteptată, a dat semnalul de plecare pentru această ultimă hecatombă.

În ciuda gloanțelor care șuieră peste tot în jurul lui, văzându-l cum zace acolo, Albert se oprește dintr-odată.

Îi recunoaște mantaua, pentru că purta mereu chestia aceea la butonieră, roșie, „legiunea mea de-oroare”, cum spunea el. Nu era deștept din cale-afară, Grisonnier

ăsta. Nici delicat, dar un tip de treabă, toată lumea îl avea la inimă. El e, nu mai încape îndoială. Capul lui mare parcă i s-a incrustat în noroi, iar restul corpului pare să-i fi căzut anapoda. Alături, îl recunoaște pe cel mai tânăr, Louis Thérioux. Și el este parțial acoperit de noroi, ghemuit, oarecum în poziția unui făt. E înduioșător să mori la vârsta aceasta, într-o asemenea atitudine...

Albert nu știe ce-l apucă, o intuiție, înhață umărul bătrânului și-l împinge. Mortul se răstoarnă greu și se întinde pe burtă. Albert are nevoie de câteva secunde ca să priceapă. Apoi adevărul îi sare în ochi: când cineva înaintează spre dușman, nu moare cu două gloanțe în spinare.

Trece peste cadavru și face câțiva pași, tot aplecat, nimeni nu știe de ce, gloanțele te ating la fel de bine în picioare sau încovoiat, dar e un reflex să te expui cât mai puțin cu putință, ca și cum tot timpul te-ai război cu teama că-ți cade cerul în cap. Iată-l lângă trupul micuțului Louis. Și-a strâns pumnii lângă gură, așa, nemaipomenit ce tânăr pare, ce mai, douăzeci și doi de ani. Albert nu-i vede fața, murdară toată de noroi. Nu-i vede decât spatele. Un glonț. Cu celelalte două ale bătrânului, sunt trei. Nu lipsește niciunul.

Când se ridică, Albert e încă năucit de această descoperire. De ceea ce înseamnă ea. Cu câteva zile înainte de armistițiu, băieții nemandând năvală să-i ia la gâdilat pe nemțotei, singura modalitate de a-i împinge la atac era să-i scoată cineva din minți: unde era dară Pradelle când cei doi fuseseră împușcați în spate?

Dumnezeule mare...

Uluit de constatare, Albert se întoarce și-l descoperă atunci, la câțiva metri, pe locotenentul Pradelle care se